

KLASA: 003-08/21-10/0003
URBROJ: 355-02-02-21-0008
Zagreb, 14. travnja 2021. godine

SMJERNICE ZA DEFINIRANJE PROTOKOLA POSTUPANJA U SLUČAJEVIMA SPOLNOG UZNEMIRAVANJA

UVOD

Vijeće veleučilišta i visokih škola Republike Hrvatske, koje okuplja 34 visoke škole i veleučilišta (dalje u tekstu: visoka učilišta) koje izvode stručne studije u Republici Hrvatskoj, uvažavajući postojeći zakonski okvir, odgovornost za djelovanje, poštovanje integriteta i ljudskog dostojanstva, posebnosti i specifičnosti svake ustanove u sustavu visokog obrazovanja, ima nultu stopu tolerancije na sve oblike diskriminacije, spolnog uznemiravanja i oštro ih osuđuje, smatrajući da su svi oblici seksualnog nasilja, uključujući spolno uznemiravanje neprihvatljivi.

Svi dionici u visokoobrazovnom sustavu dijele odgovornost za prevenciju svakog oblika spolnog uznemiravanja te su ujedinjeni u odluci da spriječe takva ponašanja.

Smjernicama za definiranje protokola postupanja u slučajevima spolnog uznemiravanja (dalje u tekstu: Smjernice), Vijeće veleučilišta i visokih škola Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Vijeće) iskazuje posvećenost prevenciji i sprečavanju spolnog uznemiravanja te stvaranju atmosfere uzajamne sigurnosti i poštovanja u okolini u kojoj dionici u sustavu visokog obrazovanja djeluju.

Ove Smjernice odnose se na sve dionike u sustavu visokog obrazovanja (studente, nastavnike, zaposlenike, vanjske suradnike, studente na razmjeni, studente i poslodavce kod kojih studenti obavljaju stručnu praksu te sve ostale dionike koji djeluju u sustavu visokog obrazovanja).

ZAKONSKI OKVIR

Zakonski okvir na koji se oslanjamo prilikom izrade ovih Smjernica odnosi se na sljedeće propise:

- *Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija)*
- *Zakon o potvrđivanju Konvencije vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji*

- *Direktivni 2012/29/EU Europskog parlamenta i vijeća od listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela*
- *Ustav Republike Hrvatske*
- *Kazneni zakon*
- *Zakon o ravnopravnosti spolova*
- *Zakon o radu*

Također, Smjernice su izrađene sukladno zaključcima i preporukama zajedničke tematske sjednice Odbora za ravnopravnost spolova, Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu i Odbora za informiranje, informatizaciju i medije Hrvatskog Sabora od 24. veljače 2021. godine, Urbroj: 6521-23-21.

Svaki slučaj spolnog uznemiravanja je jedinstven zbog čega ne postoji univerzalni pristup u rješavanju i odgovoru na takva ponašanja te ove Smjernice sadrže preporuke za definiranje protokola postupanja u slučajevima spolnog uznemiravanja koje članice Vijeća mogu ugraditi u svoje akte.

Spolno uznemiravanje definira se kao svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobi, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Kaznenim zakonom Republike Hrvatske propisana je kazna zatvora do dvije godine za osobu koja spolno uznemirava drugu osobu kojoj je nadređen ili koja se prema njemu nalazi u odnosu zavisnosti ili koja je posebno ranjiva zbog dobi, bolesti, invaliditeta, ovisnosti, trudnoće ili teške tjelesne ili duševne smetnje.

NAČELA ZA DEFINIRANJE PROTOKOLA POSTUPANJA

SUOSJEĆANJE

Spolno uznemiravanje može utjecati na društveni, međuljudski, psihički, fizički i financijski aspekt osobe koja je doživjela traumatično iskustvo. Prvi odgovor koji osoba dobije na prijavu ili prva osoba kojoj se povjeri ključna je za njihov oporavak. Ta bi osoba trebala pružiti podršku, empatiju i suosjećanje te je zbog toga dodatno važno da svi dionici budu upoznati sa mogućnošću podnošenja službene prijave i propisanim postupcima.

PODRŠKA I POMOĆ

Prvo što se treba uzeti u obzir kada osoba otkrije ili službeno prijavi spolno uznemiravanje je njegova/njezina sigurnost i dobrobit. Visoko učilište trebalo bi se obvezati da će osigurati podršku i pomoć osobi koja prijavi odnosno otkrije spolno uznemiravanje, koja uključuje, ali nije ograničena na:

- pristup informacijama o odgovarajućoj zdravstvenoj skrbi, savjetovalištim i drugim pružateljima usluga

- pomoć osobi kako bi razumjela dostupnost različitih mogućnosti, uključujući opciju prijave nadležnim državnim tijelima
- informacije i pomoć oko ispunjavanja službene prijave na visokoobrazovnoj instituciji
- redovitu i pravodobnu komunikaciju o procesu rješavanja slučaja

Odgovori visokih učilišta na cijeli proces trebaju biti pomno osmišljeni kako bi se izbjeglo nanošenje daljnje štete osobi koja je prijavila spolno uznemiravanje, uključujući minimiziranje broja puta potrebnih za prepričavanje svog traumatičnog iskustva.

PRAVIČNOST I PRAVEDNOST

Visoka učilišta trebaju poštovati načela pravednosti i pravičnosti pri razmatranju svake prijave, a svaka prijava mora se obraditi na pošten, nepristran i pravedan način.

POVJERLJIVOST I PRIVATNOST

Povjerljivost i privatnost osobe koja otkrije ili službeno prijavi spolno uznemiravanje treba zaštititi.

Opće načelo kojima se visoka učilišta trebaju voditi je nastojanje da zaštite povjerljivost i privatnost ograničavanjem cirkuliranja bilo koje informacije vezane za prijavu onoliko koliko to okolnosti i zakonski propisi dopuštaju.

PREVENTIVNE AKTIVNOSTI I PREPORUKE

Visoka učilišta trebala bi upoznati sve dionike u sustavu visokog obrazovanja sa ovim Smjernicama, internim protokolima i pravilnicima o postupanju u slučaju spolnog uznemiravanja. Edukativno - informativni materijal treba biti javno istaknut s ciljem podizanja svijesti svih dionika o neprihvatljivim ponašanjima i postupcima u slučaju prijave na spolno uznemiravanje.

Preporučuje se visokim učilištima da:

- upoznaju sve dionike u sustavu visokog obrazovanja s nultom stopom tolerancije prema svim oblicima spolnog uznemiravanja.
- izrade svoje protokole postupanja u slučajevima spolnog uznemiravanja uvažavajući specifičnosti svakog od sustava, postojeće zakonske propise, opće i interne akte uz maksimalno postizanje zaštite, sigurnosti, privatnosti i dostojanstva osobe koja je spolno uznemiravana.
- imenuju dva savjetnika: jednu osobu muškog i jednu osobu ženskog spola koji će biti zaduženi za zaprimanje službene prijave, a dodatno se preporuča da ta osoba prođe specijaliziranu edukaciju s ciljem razvijanja kompetencija potrebnih u takvim slučajevima. Edukacija bi trebala

obuhvaćati teme kao što su relevantni zakonski propisi, definicije i oblici, uzroci i posljedice spolnog uznemiravanja te detaljno upoznavanje s internim postupcima. Informaciju o osobi savjetnika potrebno je učiniti javno dostupnom.

- savjetnici imaju određene kulturalne kompetencije, znanja i vještine potrebne za komunikaciju sa osobom koja prijavljuje ili otkriva spolno uznemiravanje.
- se organizira i interna edukacija na kojoj će se svi dionici u sustavu visokog obrazovanja upoznati s navedenim temama i internim postupcima.
- redovito poduzimaju radnje preventivnog karaktera na način da se svi studenti i studentice, akademsko osoblje, zaposlenici, vanjski suradnici i svi ostali dionici u sustavu visokog obrazovanja redovno informiraju o postojanju internih mehanizama za prevenciju spolnog uznemiravanja.
- propisani protokoli budu javno dostupni, a sam postupak tajan.
- se osobe koje sudjeluju u postupku obvežu na strogu povjerljivost u onoj mjeri koliko je to dopušteno okolnostima i zakonskim propisima.
- se osobi koja je spolno uznemiravana omogući više načina prijave s obzirom na dostupnost različitih online alata i aplikacija te da se u slučaju prijave minimizira ponavljanje razgovora s osobom koja je izvršila prijavu.
- se odredi vremenski okvir za podnošenje prijave i trajanje postupka te da se osobu koja je izvršila prijavu obavještava o tijeku postupka.
- se definira i način obavještavanja osobe koja je prijavljena za spolno uznemiravanje.
- izradi unificirani obrazac za službenu prijavu.
- za studente iz drugih kulturnih skupina ili zemalja, osigura prevoditelja ako osoba iskaže potrebu za tim.
- uključe i studente u izradu protokola postupanja u slučajevima spolnog uznemiravanja.
- definiraju i sve ostale informacije za koje smatraju da su važne, a koje bi pridonijele prevenciji, rješavanju problema i zaštiti svih uključenih.

Zaključno je potrebno posebno napomenuti kako postupak prijave na visokoobrazovnoj instituciji nije istovjetan službenoj prijavi nadležnim državnim tijelima (policiji, državnom odvjetništvu).

Predsjednik Vijeća veleučilišta i visokih škola
doc. dr. sc. Damir Jugo, prof. v. š.

